

Obdivuhodné stavební dílo a skvělý tip na rodinný výlet

**Název emise: Technické památky -
- Schwarzenberský plavební kanál**

Den vydání: 6. dubna 2022

Hodnota: B (ke dni vydání 19 Kč); č. 1156

Rozměr známkového obrazu: 40 x 23 mm

Výtvarný návrh: Adolf Absolon

Rytecká rozkresba: Martin Srb

Druh tisku: OF; **Papír:** fil-an-OF

Tisk: Hradištko, sro.

Tiskové formy: známky 2x PA 50,
SL 8x (8 + /2 + 2/K)

Náklad: 500 tis. + 9 tis. SL

FDC: digitální tisk; **Tisk:** Hradištko, sro.; **Náklad:** 2.600

Známky autorské dvojice Absolon-Srb mám rád. Nejenže jsou krásné, ale plní i funkci inspirativní – člověka to láká podívat se na místo, které je na nich tak zdařile zobrazeno. To platí i o nové známce věnované Schwarzenberskému plavebnímu kanálu procházejícímu malebnou šumavskou krajinou. Z technického hlediska jde o dílo pozoruhodné, vždyť spojuje dvě úmoří – to spadající do Severního moře, a to spadající do moře Černého. O něčem takovém prý uvažoval už Karel IV., a nejen uvažoval – stopy po tehdy zahájených výkopech byly pryč v krajině patrné ještě v 16. století.

Provést tak rozsáhlý záměr se však podařilo až o 400 let později, a to dvěma příslušníkům předního jihočeského šlechtického rodu Schwarzenbergů – Janu Nepomukovi (je vyobrazen na FDC a na destičkách sešitku) a jeho nástupci Josefu Janovi, 10. a 11. vévodovi

Krumlovskému. Základní kámen položil v roce 1789 první z nich, významný národohospodář a reformátor hospodaření. Přípravou a řízením výstavby kanálu pověřil Josefa Rosenauera, opravdového selfmademana, který obdi-

vhodně překonal nepříznivé okolnosti svého původu (vzešel z prostých poměrů, a navíc z nemanželského lože, což ho stigmatizovalo a v té době vytvářelo téměř nepřekonatelnou překážku v cestě za jakýmkoli společenským i profesním vzestupem). Soustavnou snahou a pílí se vypracoval na lesního adjunkta v Krumlově, kde zaujal osvědčeného vévodu, který jej na své náklady vyslal na studia do Vídně, odkud se vrátil jako lesní inženýr; později se stal dokonce přesešným zemským zeměměřičem. A právě talentovaný Rosenauer přišel s odvážnou myšlenkou propojit kanálem Vltavu s Dunajem (řečeno zjednodušeně) a spojit tak těžko přístupné jihočeské lesy s metropolí mocnářství.

Celková délka kanálu je více než padesát kilometrů (přesně 52; na zadní straně sešitku je tedy v popisu drobná chyba – tam uvedená délka 44 km se vztahuje jen k jeho části nacházející se v povodí Vltavy) a hlavním účelem, pro který byl zbudován, byla potřeba levně dopravovat palivové dřevo ze Šumavy do Vídně. Tomu byla

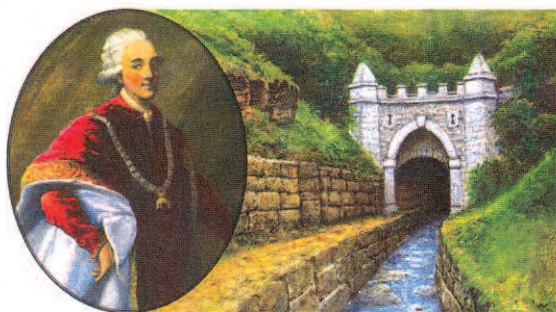
Technické památky: Schwarzenberský plavební kanál

Autorem výtvarného návrhu je Adolf Absolon.
Autorem liniové kresby je Martin Srb.

Schwarzenberský plavební kanál je úžasné technické dílo, které bylo vybudováno z podnětu knížete Jana Nepomuka Schwarzenberga. Práce byly zahájeny roku 1789 a plavební dílny začaly v roce 1793. Kanál vyprojektoval Josef Rosenauer. Má 44 km, začíná pod horou Špičák a končí v Rakousku na říčce Grosse Mühl. Celkový spád je 255 m a stavitel Rosenauer měl nelehký úkol, nivaletním měřením v horském zalesněném terénu vytvořit stálý spád 2,5 až 7 mm na metr délky. Část kanálu v délce téměř 400 m je vedena tunelem.

Na známce je horní portál tunelu. Na prvním kuponu je dolní portál tunelu v obce Jelení. Na druhém kuponu je pomník stavitele Rosenauera.

Obsahuje 8 písmenových známek se symbolem B.
Vydala Česká pošta, s.p., v nákladu 9 000 kusů sešitků.

SCHWARZENBERSKÝ PLAVEBNÍ KANÁL

přízpůsobena podoba stavby, nejde o žádná megalomanská betonová díla (i když beton a jeho skvělé vlastnosti byl znám už v antice), ale o kombinaci dovedně pospojovaných koryt původních potoků spojených korytem umělým. Hloubka kanálu je zhruba metr, šířka asi čtyřnásobná. Kanál se svažuje jen mírně a v naprosté většině své délky se nachází na povrchu terénu. Výjimkou je asi čtyřtámetrový úsek v místě přírodní překážky, kde voda prochází uměle zbudovaným tunelem. A právě horní portál tunelu u Jeleních Vrchů je zachycen na známce.

Na horním konci kanálu leží ledovcové Plešné jezero s plochou více než sedm hektarů, zadržující skoro tři čtvrtě milionu kubických metrů vody. Na jeho okraji nechal Rosenauer zbudovat stavidlo, kterým byl regulován objem průtoku vody kanálem. Palivové dříví bylo plaveno v podobě asi metr dlouhých polen, která ze Šumavy do Vídně doputovala zhruba za deset dní. K tomu prý stačilo na dobu plavby povytáhnout stavidlo o deset centimetrů. Když pak v průběhu let zájem o palivové dříví poklesl, byl kanál upraven pro plavení dříví stavebního, takže bylo možné přepravovat celé kmeny. Provoz však neprobíhal pouze jednosměrně, když to tržní situace vyžádala, byl kanál upraven pro smýkání nákladů proti proudu, a tak mohlo být po vodě přepravováno dřevo do Prahy i do sousedního Bavorska.

Tahle obdivuhodná stavba je mimochodem důkazem, že feudální minulosti nebyli všichni troubové, jak jsou nám mnohdy představováni v pohádkách i knihách pro dospělé a jak je s oblibou zobrazovali tvůrci filmů po většinu trvání Československa. Byli mezi nimi i lidé prozíraví a schopní, po nichž nám zůstaly důkazy, že měli velký smysl pro hospodářství a uměli věci posunovat vpřed. Takovým důkazem je i Schwarzenberský plavební kanál, který od svého zprovoznění fungoval bez třiceti let dvě století. Komunistický režim jej však přestal udržovat, a tak tu poslední plavba proběhla počátkem 60. let, pak už si příroda začala brát zpět, co jí naši dávní předkové vzali. Kanál před úplnou zkázou zachránili místní nadšenci, kteří jej už před rokem 1989 začali svépomocí opravovat, dokonce si k tomu založili Bratrstvo Schwarzenberského plavebního kanálu. V půli devadesátých let se rekonstrukce kanálu ujal podnik Lesy České republiky a pomohli i studenti Zemědělské university v Praze; v současnosti je opravena zhruba třetina jeho délky.

Pokud bychom se chtěli přesvědčit na vlastní oči, jak záchrana kanálu pokročila, můžeme se kolem něj vydat naučnou stezkou od parkoviště na Jeleních Vrchích (nědaleko místa vyobrazeného na známce), kolem vodního tunelu, připojení Jeleního smyku vedoucího z Jeleního jezírka, Rosenauerovy kapličky u soutoku s Jezerním potokem přitékajícím z Plešného jezera, Jezerního smyku, akvaduktu u Rossbachu nad Koňským potokem, kolem několika stavidel a bočních propustí, po celou dobu obklopeni krásnou šumavskou přírodou. Stezka je dlouhá asi 9 kilometrů a projít ji můžeme pěšky nebo projet na kole, a protože je bezbariérová, s rovným povrchem, užít si ji mohou i vozíčkáři. Slunečné jarní počasí k takovému výletu doslova láká. A kdybyste se sem chtěli vypravit v zimě, nepameneňte přibalit

běžky – pokud bude snít (a ten je na Šumavě v zimě skoro pořád) je stezka ideálním prostředím pro lyžaře.

Zájemci o historii a současnost kanálu mohou navštívit muzeum v obci Chvalšiny (je otevřené vždy od začátku dubna do konce října, www.chvalsiny.cz), v níž se narodil jeho stavitel Josef Rosenauer. Prohlédnout si tu můžete i rozsáhlý plastický model krajiny, kterou jeho trasa prochází. A pokud byste chtěli zažít plavení dřeva, jak se to dělalo za našich dávných předků, mrkněte se na www.schw-kan.com, kde najdete termíny a místa, kdy a kde tuhle akci pořádají tamní nadšenci, pro něž je kanál a jeho historie doslova srdeční záležitostí.

Známku už jsem pochválil v úvodu, k jejímu hezkému vzezření hodně přispívá rytecká rozkresba vytištěná stejně jako nápisy pérově přímou barvou, díky čemuž čistě ofsetová známka budí dojem, jako by šlo o kombinaci s ocelotiskem. To ji odlišuje od běžné naší i zahraniční produkce a smiřuje nás s tím, že jako milovníci našich známek musíme nějak přečkat dobu, než se podaří vyřešit otázku moletování a naše známková tvorba se bude moci vrátit ke způsobu tisku, který nám v zahraničí právem záviděli.

O tom, že v levé části obálky dne vydání a na titulní straně sešitku je vyobrazen první stavebník kanálu Jan Nepomuk Schwarzenberg jsem se už zmínil. Razítko je sympaticky jednoduché a v podobě erbu je v úvodu uveden letopočet, kdy byl kanál zprovozněn (stavba tedy trvala neuvěřitelně krátce – pouhé čtyři roky!; za tu dobu by se dneska nejspíš ani nestihlo dohadování o projektu na úřadech...).

Na kuponech sešitku jsou vyobrazeny výústění kanálu u obce Jelení a pomník jeho stavitele Josefa Rosenauera, nacházející se na rozcestí Trojmezí a Naučné stezky, o níž jsme se už zmínil v přechozích odstavcích.

Tak teď už si můžeme jen přát, aby nová hezká známka se sympatickou a praktickou nominální hodnotou byla k dostání na všech poštách nacházejících se v blízkosti Schwarzenberského plavebního kanálu, turisté i místní si ji mohli koupit a použít na dopisy a pohlednice, které dotud budou chtít odeslat.

FB

FDC

